

Nr 27.

Ankom till riksdagens kansli den 18 maj 1943 kl. 5 e. m.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckt motion angående lättande av ensamstående mindre inkomstagares skattebörd.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren av herr Nilsson i Kristinehamn m. fl. väckt, till bevillningsutskottet hänvisad motion, nr 4, har hemställts, »att riksdagen måtte besluta om en utvidgning av rätten till avdrag vid nedsatt skatteförmåga i den riktningen att sådant avdrag kan tilldelas även ensamstående små inkomstagare, vilka äro helt självförsörjande och icke innebo hos eller deltaga uti föräldrars eller anhörigas hushåll, samt att vederbörande utskott måtte uppgöra förslag till eventuell erforderlig ändring av förordnings- och lagtext, eller, därest ovanstående yrkande ej kan vinna riksdagens bifall, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte hemställa om utredning av frågan om på vilket sätt ensamstående mindre inkomstagares skattebörd kan lättas».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionen framställda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen äger skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret, å den i hemortskommunen taxerade inkomsten åtnjuta kommunalt ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag). Grundavdrag åtnjutes av såväl familjeförsörjare som ensamstående med visst efter den ortsgrupp, till vilken hemortskommunen hör, varierande belopp.

Enligt 16 § 1 mom. förordningen om statlig inkomst- och förmögenhets-skatt äger skattskyldig fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela beskattningsåret och som ej är ensamstående, å det taxerade beloppet åtnjuta statligt ortsavdrag (grundavdrag och familjeavdrag), vars storlek bestämmes med hänsyn till den ortsgrupp, dit den skattskyldiges hemortskommun hör. För ensamstående skattskyldig bestämmes ortsavdraget (grundavdrag) i enlighet med en vid förordningen fogad tabell. Av tabellen framgår det taxerade beloppet minskat med ortsavdrag. Utom i de fall, då sådant avdrag som avses i 17 § 2 mom. andra stycket (s. k. avdrag för ömmande omständigheter) åtnjutes, är det angivna återstående beloppet tillika beskattningsbart belopp. Ortsavdraget för ensamstående skattskyldig minskas successivt i storlek vid stigande taxerat belopp, så att avdraget slut-

ligen vid visst taxerat belopp (för ortsgroup I 14,000 kronor och för ortsgroup V 15,200 kronor) helt bortfaller.

I 50 § 2 mom. tredje stycket kommunalskattelagen och 17 § 2 mom. andra stycket förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt finnas bestämmelser rörande avdraget för ömmande omständigheter. Enligt dessa bestämmelser må, därest skattskyldigs skatteförmåga finnes vara väsentligen nedsatt till följd av långvarig sjukdom, olyckshändelse, ålderdom, underhåll av andra närstående än barn, för vilka familjeavdrag är medgivet, eller annan därmed jämförlig omständighet, den skattskyldiges inkomst resp. taxerade belopp efter vederbörande beskattningsnämnds beprövande minskas med ytterligare ett belopp av högst 700 kronor vid kommunalbeskattningen och högst 1,000 kronor vid statsbeskattningen.

I den föreliggande motionen har framhållits bl. a., att många ensamstående skattskyldiga med liten inkomst genom den skatteskärpning, som sedan år 1938 ägt rum, försatts i ett mycket svårt läge. Bland dessa skattskyldiga funnes alla de unga människor, som just börjat försörja sig själva eller lärde ett yrke men som på grund av sin ungdom icke uppnått den för yrket genomsnittliga inkomsten. Av dessa hade ett mycket stort antal tvingats lämna föräldrahemmet och bosätta sig på annan ort, där arbets- och utbildningstillfällen förefunnits. För dessa unga människor utgjorde kristiden en mycket svår påfrestning. De hade att betala starkt stegrade hyror för bostad. Då de, såsom regeln vore, intoge sina måltider på matserveringar eller s. k. barer, hade de icke möjlighet att tillgodogöra sig några livsmedelsrabatter. För måltiderna hade de att betala starkt höjda priser. För skattskyldiga med taxerad inkomst av 2,000—2,500 kronor vore det enligt motionärernas mening så gott som uteslutet att erlægga på inkomsten belöpande skatter. Följden av utebliven skattebetalning bleve restlängdföring och införsel samt en med tiden ohjälpligt förstörd ekonomi. Emellertid funnes det knappast anledning anse varje inkomsttagare i de angivna inkomstlägena vara i nödläge. Det förhållandet, att skattebetalare i samma inkomstläge kunde äga mycket olika skatteförmåga medförde, att en generell höjning av de skattefria avdragen ej borde komma ifråga. Däremot förefölle det som om en lämplig utväg att lindra de med motionen avsedda skattskyldigas skattebörda skulle finnas, om möjlighet bereddes för en tillämpning på dem av de gällande reglerna om avdrag för ömmande omständigheter antingen genom författningsändringar eller genom ett auktoritativt uttalande, som gäve stöd för en sådan tillämpning.

Kommunalskatteberedningen har i sitt betänkande med förslag till omläggning av den kommunala beskattningen (Statens offentl. utredn. 1942: 34) i fråga om ortsavdraget för ensamstående föreslagit införande av tabellsystem i likhet med vad som nu gäller vid statsbeskattningen. Vid utformningen av avdragssystemet för ensamstående skattskyldiga har beredningen utgått från i stort sett oförändrade avdrag i de lägsta inkomstskikten i jäm-

förelse med nuvarande bestämmelser. Vid något högre inkomster skola enligt förslaget ortsavdragen för ensamstående avtaga, allteftersom den taxerade inkomsten stiger, och slutligen vid viss taxerad inkomst helt bortfalla (i ortsgrupp I 3,000 kronor och i ortsgrupp V 5,000 kronor). Beträffande avdraget för ömmande omständigheter har beredningen icke föreslagit någon ändring. Beredningen har i detta hänseende anfört följande:

»Det ligger i sakens natur att ett avdragssystem, avsett att anpassa varje skattskyldigs beskattning med hänsyn till försörjningsbörd och dyrortsförhållanden, måste bli ojämnt verkande. Förhållandena skifta i så hög grad i de enskilda fallen, att ett system, som är avvägt med hänsyn till normalfallen, måste verka i viss mån schablonmässigt. Ett avdragssystem, som toge hänsyn jämväl till mera speciella fall av nedsatt skatteförmåga, vilka i och för sig kunna vara mycket ömmande, skulle bli utomordentligt vidlyftigt och för taxeringsarbetet tyngande utan att dock kunna reglera alla tänkbara fall. Är den skattskyldiges skatteförmåga väsentligen nedsatt av omständigheter, till vilka hänsyn icke tagits vid ortsavdragens utmätande, står den möjligheten öppen att genom avdrag enligt 50 § kommunalskattelagen inom vissa gränser anpassa beskattningen efter dessa omständigheter. Det belopp, varmed sådant avdrag högst må medgivas, 700 kronor, läser i övervägande antalet förekommande fall lämna tillräckligt utrymme för en sådan anpassning. Sedan särskilda åtgärder numera vidtagits för att åstadkomma en jämnare praxis beträffande utmätandet av dylika avdrag, torde dessa på ett tillfredsställande sätt fylla sitt ändamål. Beredningen föreslår därför icke någon ändring i de nuvarande bestämmelserna om avdrag för ömmande omständigheter.»

1941 års familjebeskattningsakkunniga ha i sitt betänkande med förslag till ändrade grunder för familjebeskattningen (Statens offentl. utredn. 1943: 3) vid utformandet av avdragssystemet för ensamstående utgått från att en höjning av avdragen i de allra lägsta inkomstklasserna borde ske. Motivet därför har varit den avsevärda stegringen av levnadskostnaden under senare tid och den till följd därav starkt begränsade skattekraften hos ifrågavarande skattskyldiga. De sakkunniga ha därvid erinrat om att den skatt, som för närvarande påföres dessa skattskyldiga, till väsentlig del icke inflyter utan måste avskrivas eller avkortas. Då syftet med den av de sakkunniga föreslagna ändrade skatteavvägningen främst varit en omfördelning av skattebördan efter familjestorlek, ha de sakkunniga emellertid ansett, att även ensamstående med förhållandevis låga inkomster borde få vidkännas någon ökning av skatten.

Enligt utskottets mening torde den av motionärerna åsyftade skattelättnaden för sådana skattskyldiga med små inkomster, som fått sin skatteförmåga nedsatt på grund av dyrtiden, icke kunna åvägabringas med stöd av de åberopade bestämmelserna om avdrag för ömmande omständigheter i dessa bestämmelsers nuvarande lydelse. Att i vissa fall fog kan förefinnas för en skattelättnad jämväl av sådana orsaker, som i motionen avsetts, vill utskottet icke förneka. Då ett ställningstagande till berörda spörsmål emellertid förutsätter mera ingående överväganden än som utskottet varit i tillfälle att

Utskottet.

ägna detsamma, anser sig utskottet icke kunna tillstyrka bifall till motionärernas yrkande om införande av ändrade bestämmelser i förevarande hänseende. Utskottet förutsätter dock, att Kungl. Maj:t i samband med behandlingen av frågorna om kommunalbeskattningens omläggning och om ändrade grunder för familjebeskattningen kommer att ägna uppmärksamhet åt ifrågavarande spörsmål. Med hänsyn härtill finner utskottet ej heller skäl förorda bifall till det i motionen framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning i ämnet.

Under återopandande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att motionen II: 4 av herr Nilsson i Kristinehamn m. fl. angående lättande av ensamstående mindre inkomsttagares skattebörd icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 maj 1943.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

N ä r v a r a n d e :

från första kammaren: herrar *Johan Bärq, Elon Andersson, Wahlmark, Axel Ivar Anderson, Sjödahl, Egnell, Ekman, friherre Lagerfelt, Velander* och *Eklund*; samt

från andra kammaren: herrar *Lövgren, Hagberg* i Malmö, *Olsson* i Gävle, *Orgård, Sandberg, Falk, Lundell, Kilbom, Karlsson* i Grängesberg och *Jonsson* i Skedsbygd.

R e s e r v a t i o n

av herr *Kilbom*.
